

MAŁOPOLSKA

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

EtnoMałopolska

– 3 dniowe warsztaty szkoleniowe dla przedstawicielek Kół Gospodyń Wiejskich z Województwa Małopolskiego – strażniczek dziedzictwa kulinarnego regionu .

Szaflary, 6-8 marzec 2023 r.

Mgr Patryk Rutkowski

Ekspert Polskiej Sekcji CIOFF,
Uniwersytet Śląski, szafaetnografa.pl

KRAKOWIACY

KIM JESTEM?

szafa
ETNO
grafa

Krakowiacy wschodni od zachodnich różnią się strojem zasadniczo: we wschodniej części ziemi krakowskiej, od Skałbmierza i Proszowic mężczyźni noszą bronzowe czy

KRAKOWIACY

KRAKOWIACY

Krakowiak jest cierpliwy, zdolny i żywy, światlejszy od innych, wyraża się jasno i zrozumiale, lubi muzykę, tańce i śpiew. Śpiewa i przy pracy i przy zabawie i łatwo tworzy okolicznościowe śpiewki.

Kocha się w koniach, od dziecka jeździ konno i lubi taką jazdę; w wojsku ułan z niego wyborny a jazda krakowska należała zawsze do cenniejszych.

rys. Wł. Szejnert.

0 KRAKOWIAKU

L U D.

Krakowiak jest wzrostu średniego, barczysty, muskularny, krępy, z piękną, kształtną głową, twarzą owalną o pięknych, łagodnych rysach, oko ma niebieskie, a nos wydatny. Włosy zawsze jasne u dzieci, później ciemnieją, stąd jest tutaj więcej szatynów.

Krakowianki są przeważnie szatynkami (64,0%), choć barwa ta słabiej u nich występuje, niż u brzeskich (69,1%) i u podgórzeńskich (70,6%) a szczególnie niż u góralek (79,5%); natomiast blondynki są rzadsze u Krakowianek niż u innych, a za to częstsze o wiele brunetki. W stosunku do mężczyzn Krakowianki mają typ szatyn, mniej stale występujący, natomiast częstszy blond i brunet.

PRACE KOMISJI ANTROPOLOGJI I PREHISTORJI
POLSKIEJ AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI Nr. 1.

J. TALKO-HRYNCEWICZ

KRAKOWIACY WSPÓŁCZEŚNI

KRAKOWIANKI

NASZE TRADYCJE, NASZA LOKALNOŚĆ!

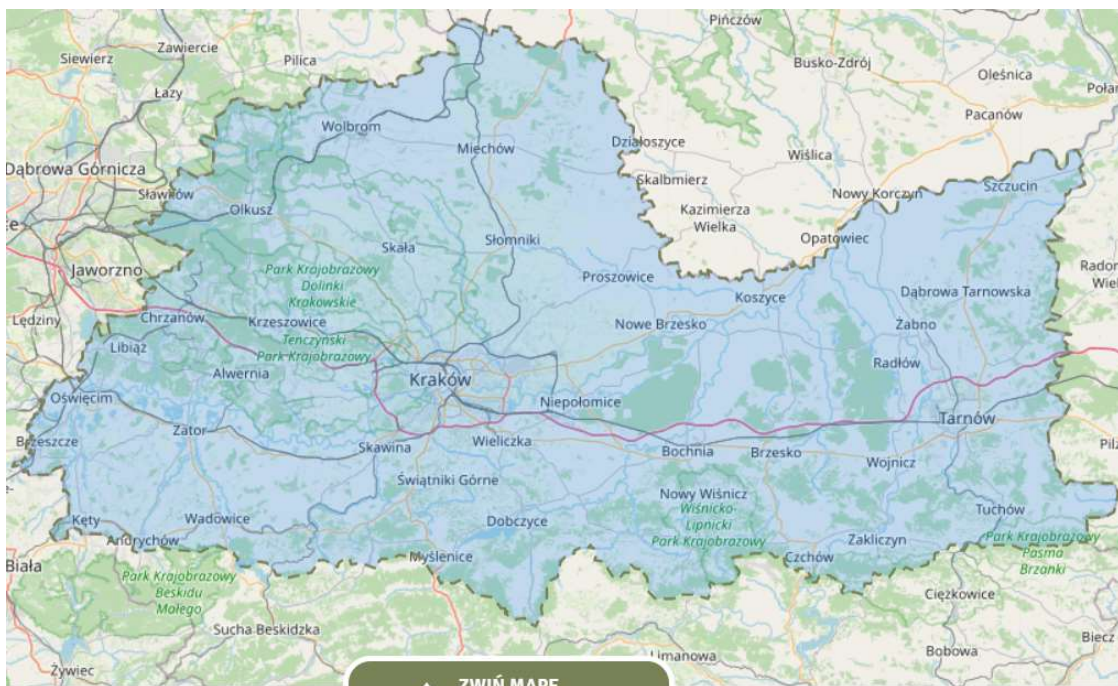

Zróżnicowanie etnograficzne
Małopolski

KIM JESTEM?

**MOJA
MIEJSCOWOŚĆ**

KIM JESTEŚMY

JA

→ MOJA RODZINA

→ MÓJ
PRZYSIÓŁEK

→ MOJA WIEŚ

STRÓJ I JEGO KONTEKST (ZA R. KANTOREM)

➤ ODZIEŻ

➤ STRÓJ

➤ KOSTIUM

ODZIEŻ

FUNKCJA OCHRONNA

STRÓJ

- Kobieta z Krakowskiego

KOSTIUM

FUNKCJA ODŚWIĘTNA

FUNKCJA STANOWA

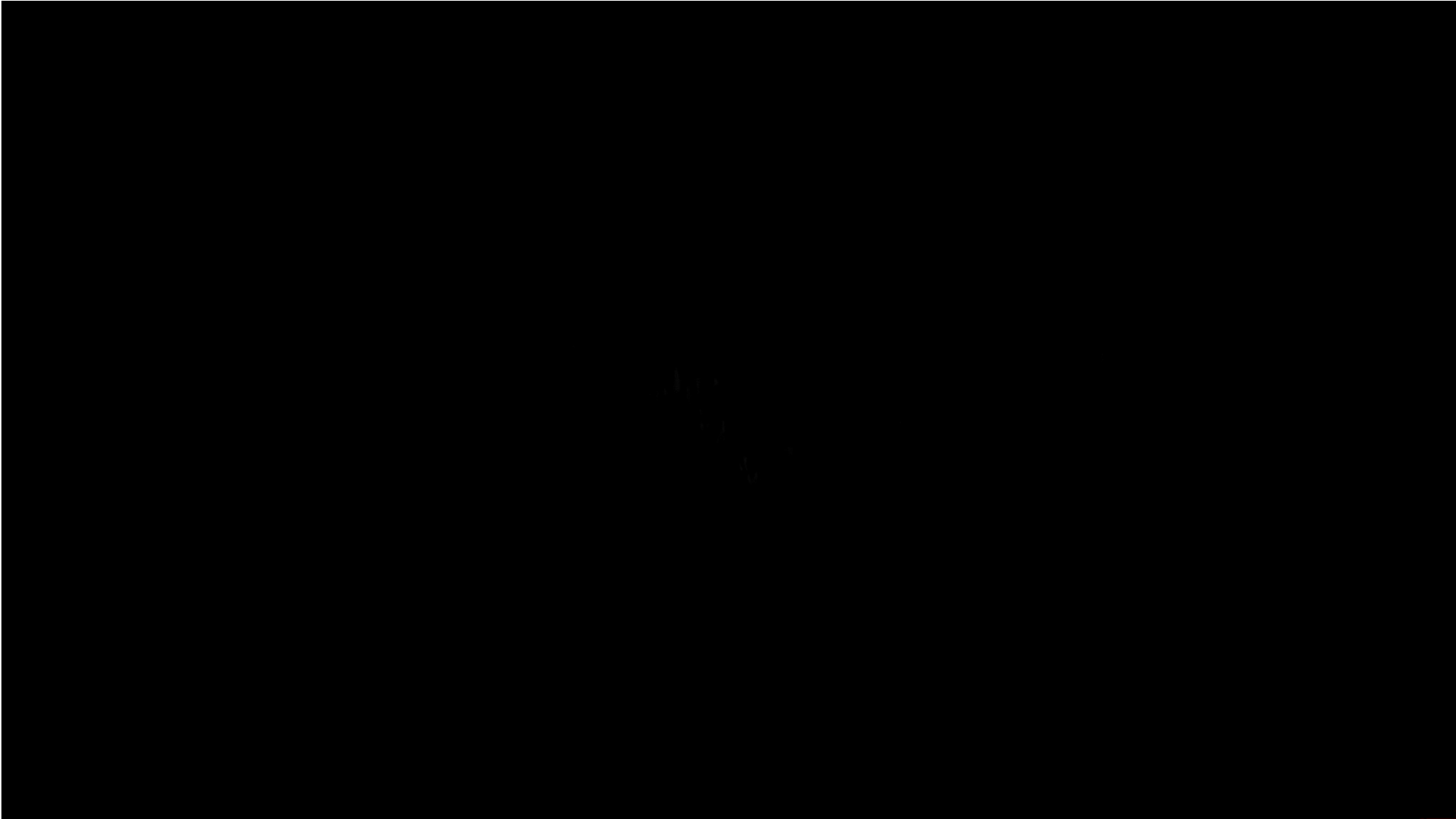
FUNKCJA STANOWA

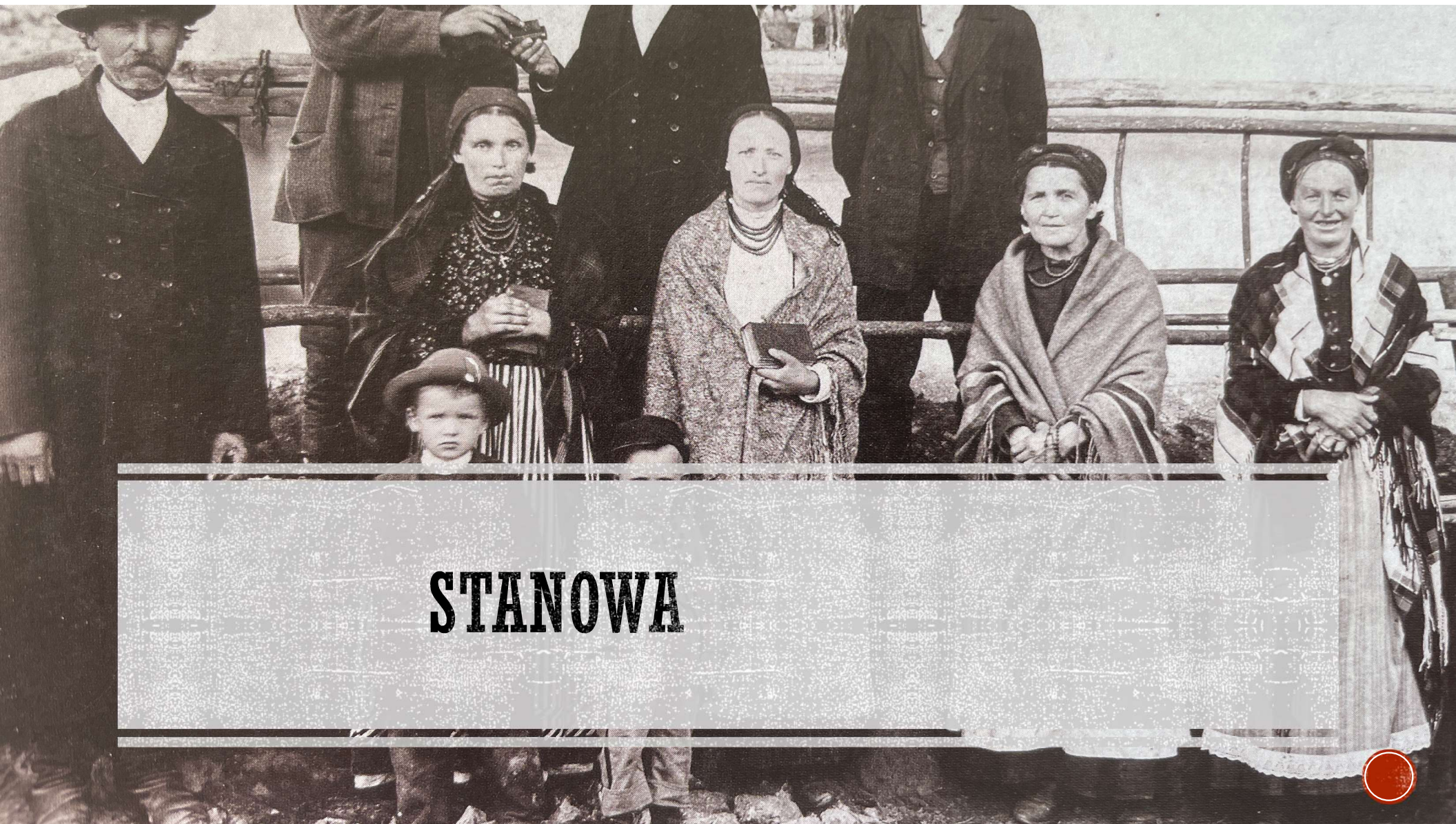

FUNKCJA STANOWA

STANOWA

GRUPY SPOŁECZNE NA WSI

KMIEĆ   **GOSPODARSTWO**
JEDNOŁANOWE (około 17 ha)

ZAGRODNIK
GOSPODARSTWO KILKUMORGOWE (1
morga = 0,55 ha)

CHAŁUPNIK   **BRAK**
GOSPODARSTWA, PRACOWNIK
NAJEMY

**FUNKCJA ESTETYCZNA
KOBIEȚA**

FUNKCJA ESTETYCZNA

KOBIETA

**FUNKCJA ESTETYCZNA
KOBIEȚA**

Mników, pow. Kraków, ok. 1905 r.

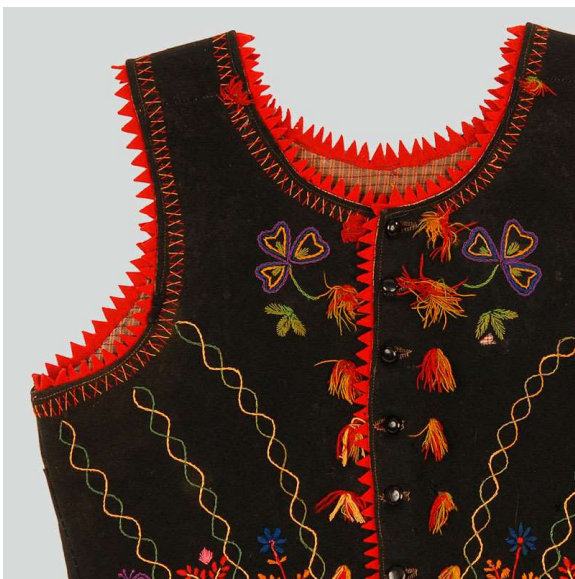
Kraków-Pleszów, lata 30. XX w.

Gorset może być wyszyty albo guziczkami perłowymi, z kutasami jedwabnemi zielonemi lub karmazynowemi, biegnącemi gęsto przodem z góry na dół i w około w pasie ponad kaletkami, albo naszywany szycową krepinką, centkami srebrnemi, guziczkami, koralami, szklanemi kamyczkami i wisiorkami tak bogato, że kobieta czy dziewczyna wygląda jak w pozłocistym pancerzu.

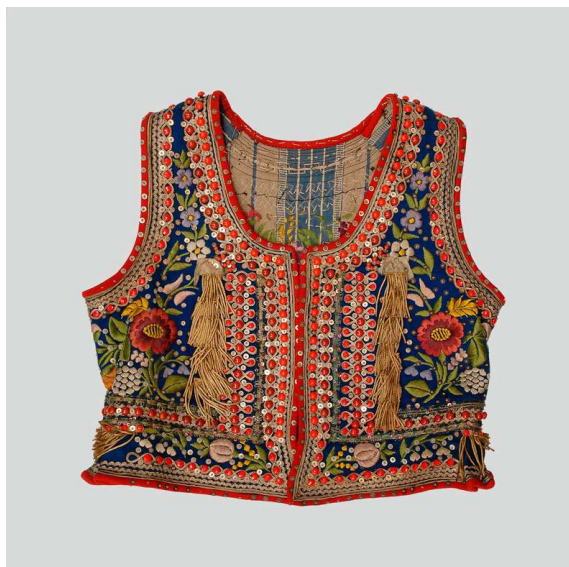
GORSETY

Jaworzno-Byczyna (woj. śląskie),
ok.1880 r.

KRAKOWIACY

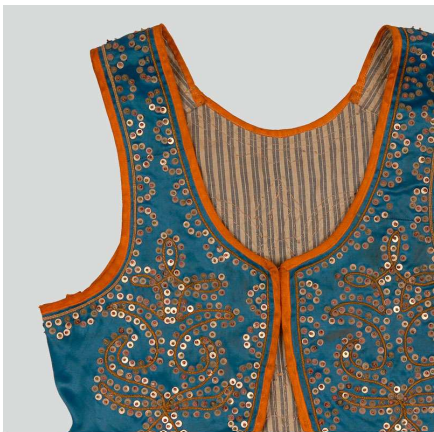

Krakowiacy Zachodni, Zielonki, pow.
Kraków, 1928 r.

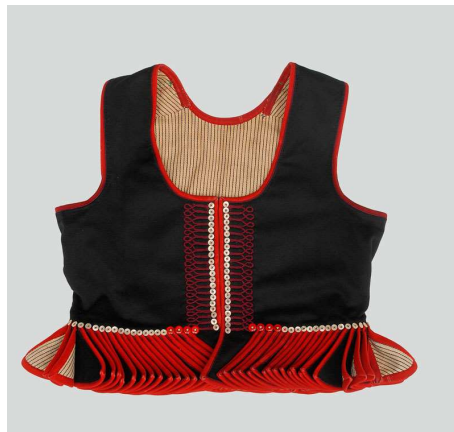

okolice Krakowa-Bronowic (?) lub Modlnicy (?), pow. Kraków,
prawdopodobnie lata 20.-30. XX w.

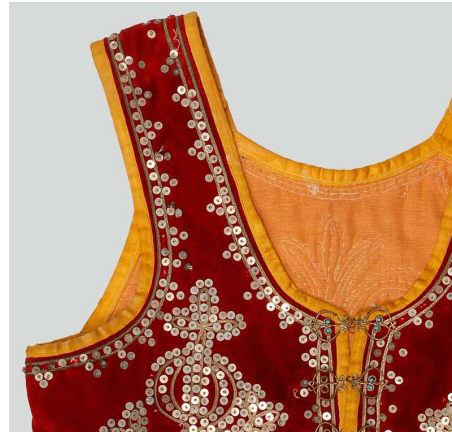

Kaszów, pow. Kraków,
lata 20.-60. XX w.

Liszki, pow. Kraków, ok.
1900 r.

Liszki, pow. Kraków, lata
20.-30. XX w.

Kaszów, pow. Kraków,
XIX/XX w.

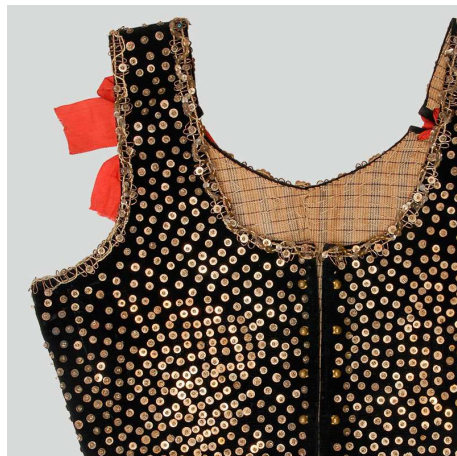
KRAKOWIACY LISZKI- KASZÓW

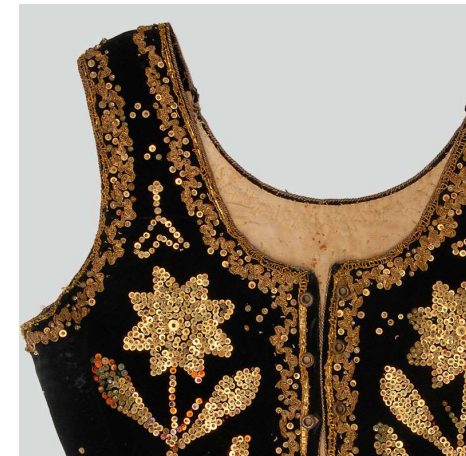
Krzęcin, pow. Kraków,
XIX/XX w.

Kłaj, pow. Wieliczka,
pocz. XX w.

Kraków-Bronowice Małe,
XIX/XX w.

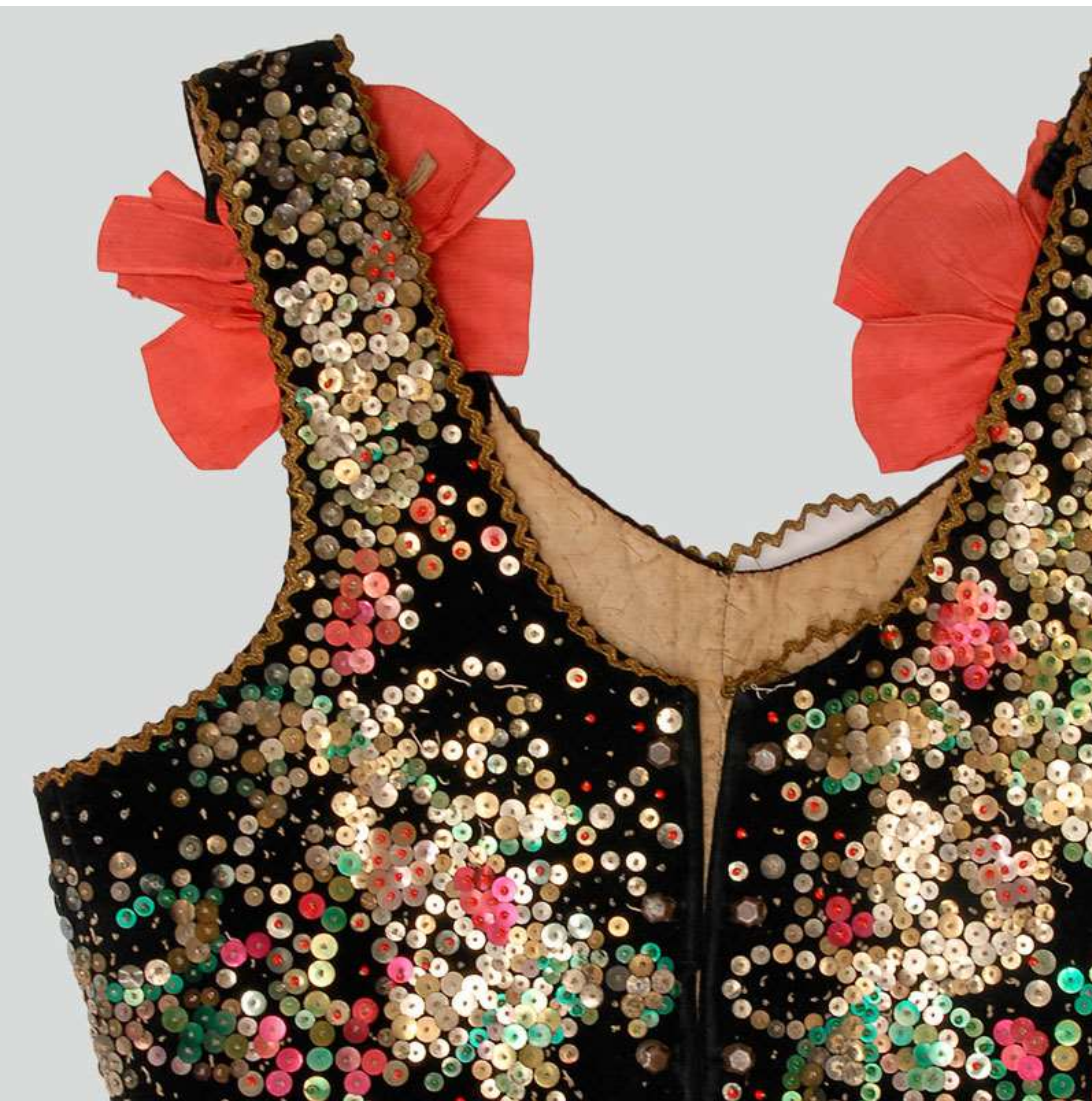
Damienice, pow. Bochnia,
pocz. XX w.

KRAKOWIACY ZACHODNI

GORSETY

KRAKOWIACY ZACHODNI

Dąbrowa, pow. Wieliczka, lata 30. XX w.

KATANKI

Kobieta w stroju
krakowskim, Trojanowice,
pow. krakowski, fot. N. lub
A. Krieger, ok. 1900 r.,
nr inw. MHK-5039/K,
zbiory MHK

Kraków-Bieńczyce,
pocz. XX w.

Giebułtów, pow. Kraków,
lata 20.

Zielonki, pow. Kraków,
pocz. XX w.

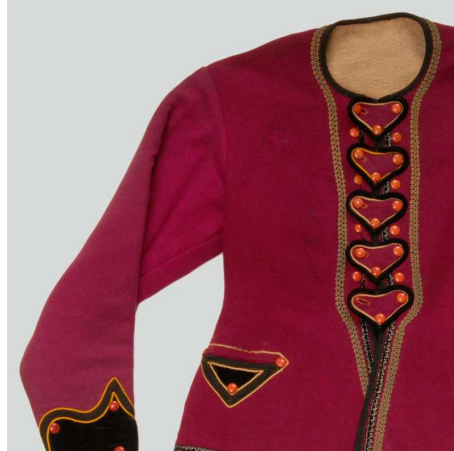
Zielonki, pow. Kraków,
lata 20. (?) XX w.

KRAKOWIACY ZACHODNI

Kraków-Bieńczyce,
pocz. XX w.

Zelków, pow. Kraków,
pocz. XX w.

Zielonki, pow. Kraków,
pocz. XX w.

prawdopodobnie okolice Modlnicy,
pow. Kraków, lata 20.-30.

KRAKOWIACY ZACHODNI

ŽUPAN

SPÓDNICE

Spodnice, dochodzące do kostek, bywają perkalowe, płócienkowe, wełniane, a nawet jedwabne, zawsze w kwiaty większe lub mniejsze o barwach żywych. Każda okolica ma pewne gusta przy doborze barw i kwiatów na materjach, używanych na spodnice i zapaski.

SPÓDNICE

Kraków-Bieńczyce,
pocz. XX w.

Trojanowice, pow. Kraków,
lata 20.-30. XX w.

Kraków-Tonie, lata 30.

Bolechowice, pow. Kraków,
ok. 1900-1930

KRAKOWIACY ZACHODNI

Kraków-Mogiła, ok. 1900 r.

Trojanowice, pow. Kraków,
lata 20.-30. XX w.

Kraków, lata 30.

KRAKOWIACY ZACHODNI

Krakowiacy Zachodni, Kraków-Tonie, pierwsza połowa XX w.
(prawdopodobnie przerobiona po 1945 r. ze starszej spódnicy)

ZAPASKI

Zapaska, Modlniczka,
gm. Wielka Wieś,
pow. krakowski, ok. 1910 r.,
nr inw. 23801/MEK,
zbiory MEK

ZAPASKI

Zapaska (haft wzorowany
na starszej zapasce
z Karczowic),
Przysieka, gm. Kozłów,
pow. miechowski,
wyk. M. Syska, ok. 1907 r.,
nr inw. 41091/MEK,
zbiory MEK

Mników, pow. Kraków,
lata 20.-30. XX w.

Staniątki, pow. Wieliczka,
1898 r.

KRAKOWIACY ZACHODNI

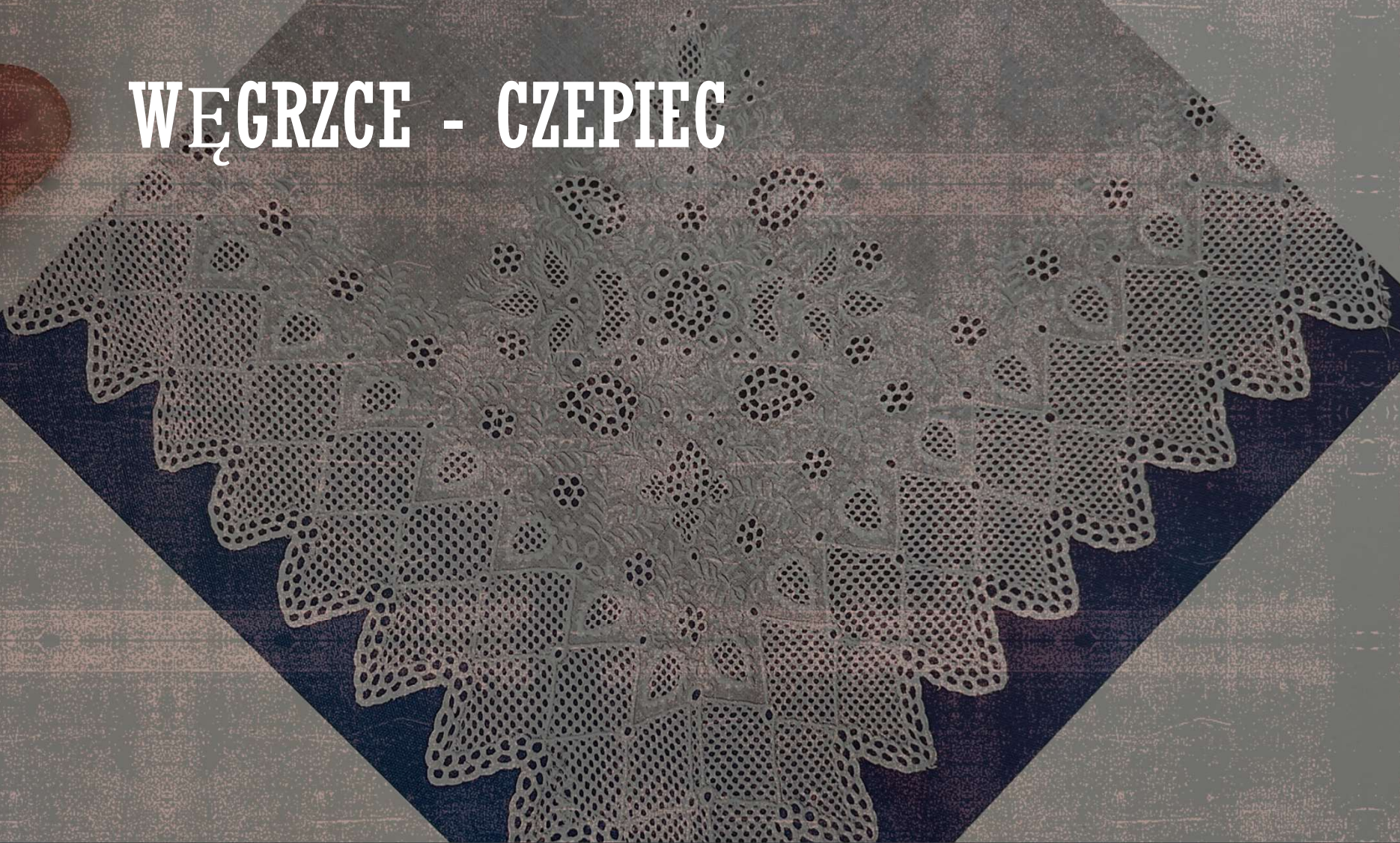

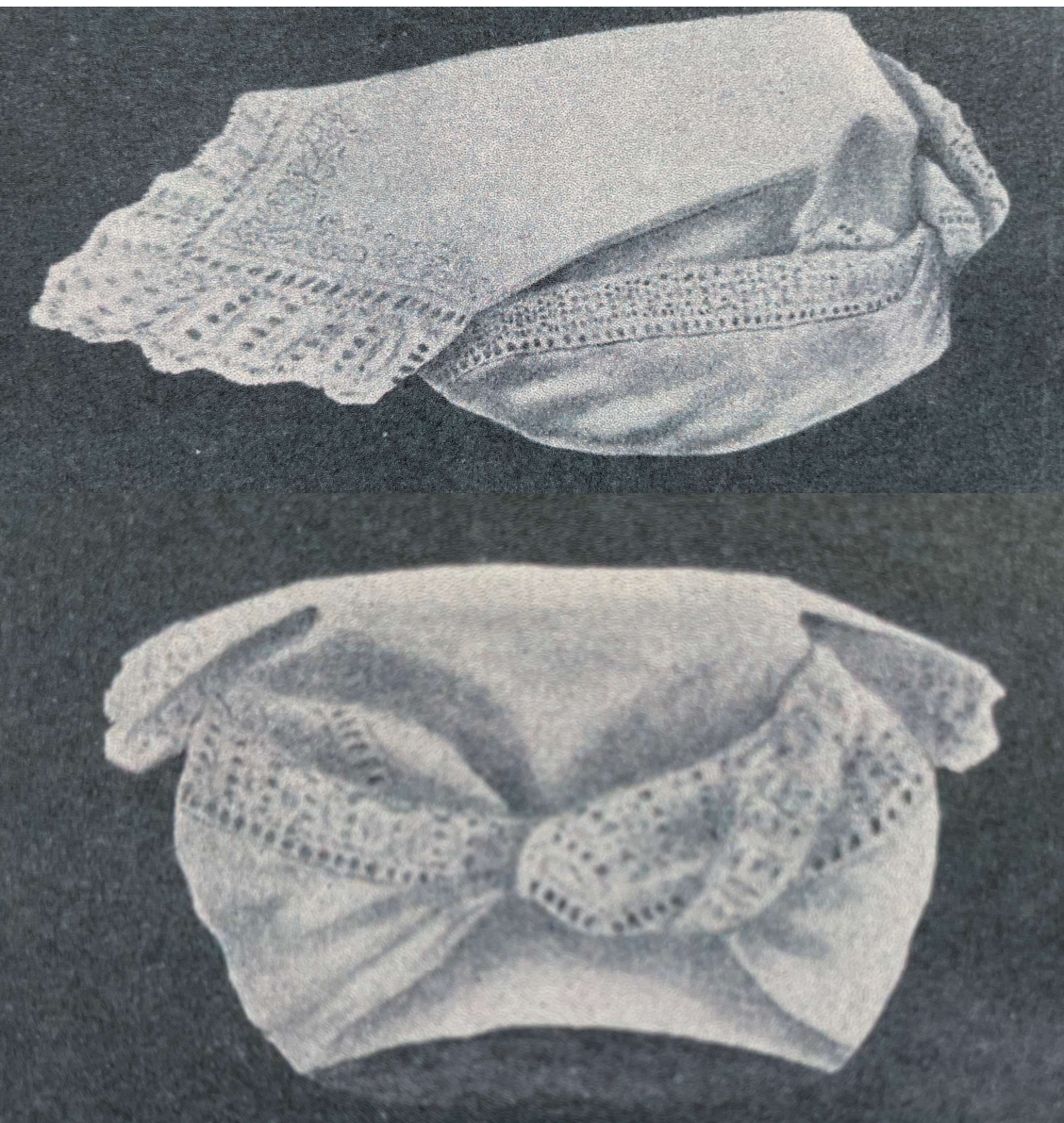

WĘGRZCE - CZEPIEC

Ryc. 38. Krakowianka w chustce na głowie w r
według Józefa Manesa.

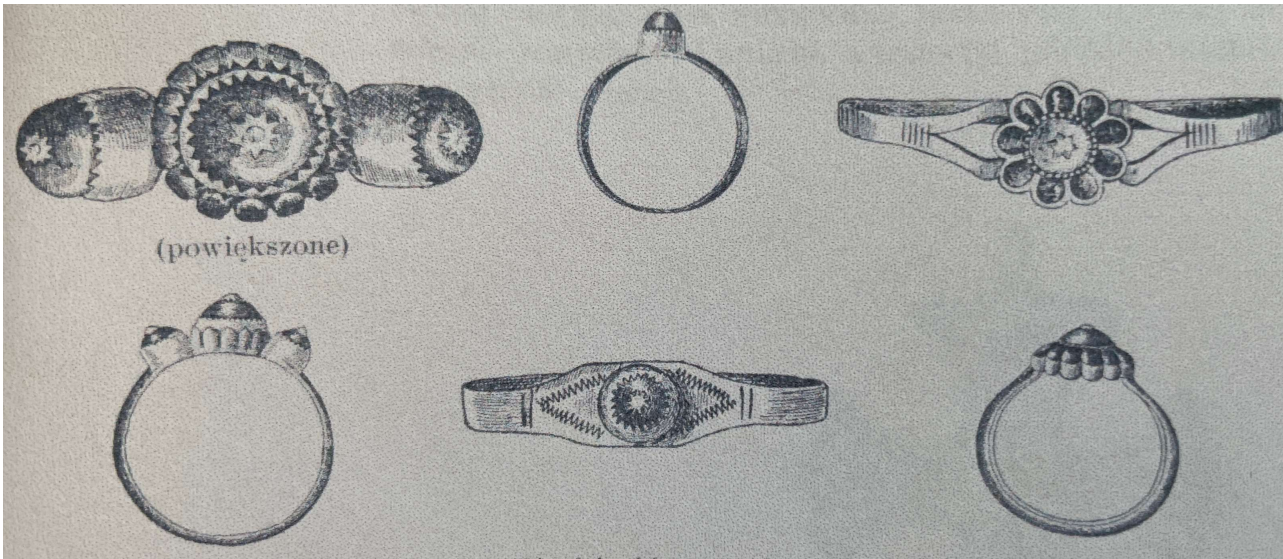

CHUSTY TURECKIE < PAŚOWE

OZDOBY DLA KOBIET

(powiększone)

Ryc. 46. Krzyżyk do korali.

PIERŚCIENIE

KRATA

• Na północ od Krakowa

MĘSKI STRÓJ

- Stroje z okolic Proszowic i Miechowa

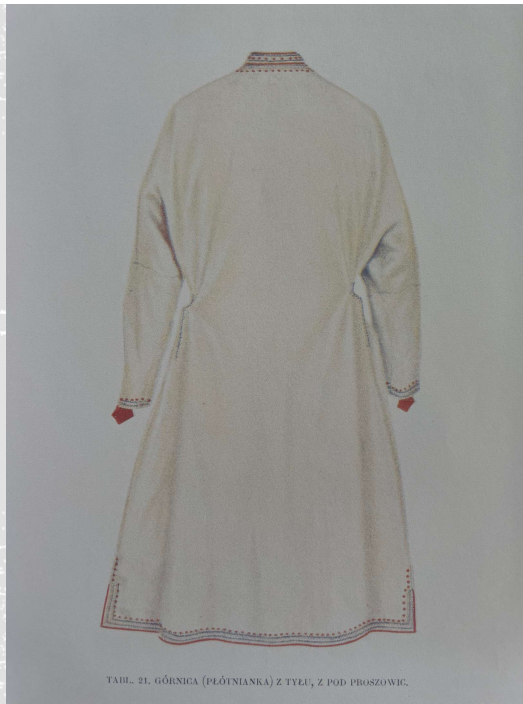
WIEŚNIAK OD KSIĘŻA

Wieśniak od Wiszów. Woj. Kraków.

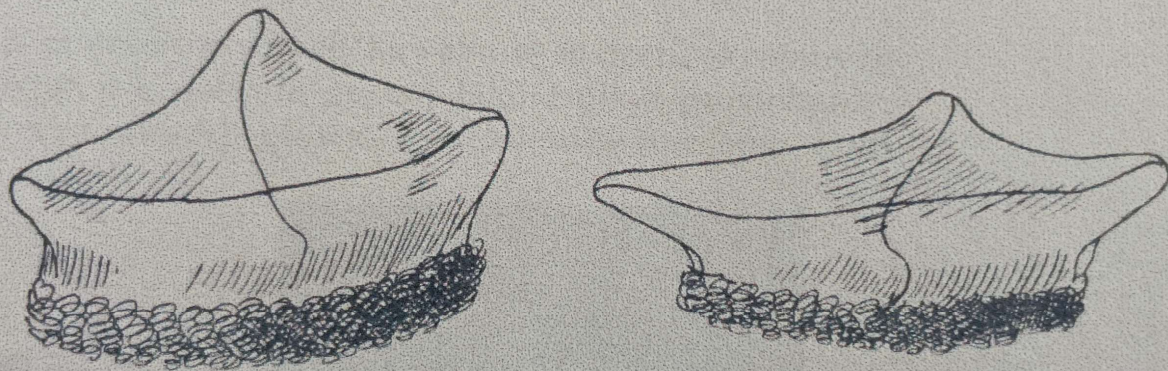
CHŁOP

TABL. 21. GÓRNICA (PŁÓTNIANKA) Z TYŁU, Z POD PROSZOWIC.

TABL. 20. GÓRNICA (PŁÓTNIANKA) Z BOKU,
Z POD PROSZOWIC.

Ryc. 16. Krakuski: zachodnia i wschodnia.

87. Młody Krakowiak z okolic Skały.
ok. 1805 r. JG

SUKMANY

Sukmana,
Marcinowice,
gm. Kozłów,
pow. miechowski,
pocz. XX w.,
nr inw. 12308/MEK,
zbiory MEK

Sukmana,
Marcinowice,
gm. Kozłów,
pow. miechowski,
pocz. XX w.,
nr inw. 12308/MEK,
zbiory MEK

Sukmana, Zielonki,
gm. Sędziszów,
pow. jędrzejowski,
woj. świętokrzyskie
ok. 1860 r.,
nr inw. 15610/MEK,
zbiory MEK

CHŁOP

Pierścionek męski,
Suloszowa,
pow. krakowski,
XIX/XX w.,
nr inw. 805/MEK,
zbiory MEK

